

לעילוי נשמת
שלום בן משה

משניות של השבוע הבא

Next Week's Mishnayos

גליון
7

פאה פרק ד'

ה כיוצא בו, המקדיש פירותיו עד שלא באו לעונת המעשרות ופדאן, חייבין. משבאו לעונת המעשרות ופדאן, חייבין. הקדישן עד שלא נגמרו וגמרון הגזבר ואחר כך פדאן, פטורים, שבשעת חובתן היו פטורים.

עד שלא באו לעונת המעשרות - היינו מירוח - כשהוא משהו פני הכרי ברחת. אם באותה שעה היו ביד הגזבר, פטורים, ואם לאו, אין ההקדש פוטין.

וגמרון הגזבר - שנגמרו בעודן ביד הגזבר.

ט מי שלקט את הפאה ואמר "הרי זו לאיש פלוני עני" - רבי אליעזר אומר זכה לו, וחכמים אומרים יתננה לעני שנמצא ראשון.

רבי אליעזר אומר זכה לו - פלוגתא דרבי אליעזר ורבנן בעשיר שלקט פאה לזכות בה לעני.

דרבי אליעזר סבר אמרינן תרי מגו - מגו דאי בעי מפקר לנכסיה ויהי עני וחזי ליה, השתא נמי חזי ליה, ומגו דאי בעי זכי לנפשיה, זכי נמי לחבריה.

ורבנן סברי חד מגו אמרינן, תרי מגו לא אמרינן.

אבל מעני לעני, דברי הפל זכה לו.

הלקט והשכחה והפאה של עובד פוכבים חייב במעשרות, אלא אם כן הפקיר.

של עובד פוכבים חייב במעשרות - דהואיל ואין העובד פוכבים חייב בלקט שכחה ופאה, הווי להו כשאר תבואה של עובד פוכבים שחייבת במעשר.

פאה פרק ד'

י עובד פוכבים שקצר את שדהו ואחר כך נתגגיר, פטור מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה.

עובד פוכבים שקצר את שדהו וכו' - דכתיב גבי לקט ופאה (ויקרא כ"ג כב) "ובקוצרכם - פרט לשקצרוה עובדי כוכבים, וגבי שכחה קתיב (דברים כ"ד יט) "כי תקצור קצירך ושכחת עומר" - מכאן אמרו: עובד פוכבים שקצר שדהו ואחר כך נתגגיר, פטור.

רבי יהודה מחייב בשכחה, שאין השכחה אלא בשעת העימור.

שאין השכחה אלא בשעת עימור - ובשעת עימור מיהא גר היה, ותייב בכל המצות.

ורבנן סברי הואיל ואיכא שכחה בעומר, ואיכא שכחה בקמה, כדכתיב (דברים כ"ד יט) "ושכחת עומר בשדה" - לרבות שכחת קמה, את שישנו בשכחת קמה, ישנו בשכחת עומר. והאי עובד פוכבים שקצר, שלא היה בשכחת קמה - דאותה שעה עובד פוכבים היה, אף על פי שעכשיו נתגגיר, אינו בשכחת עומר.

ואין הלכה כרבי יהודה.

יא הקדיש קמה ופדה קמה, חייב. עמרין ופדה עמרין, חייב. קמה ופדה עמרין, פטורה, שבשעת חובתה היתה פטורה.

קמה ופדה עמרין פטורה - דמקרא דמעטין קציר עובדי פוכבים, ממעטין נמי קציר הקדש, דלאו קצירך הוא. ולענין שכחה, פליגי רבי יהודה ורבנן בהקדיש קמה ופדה עמרין, כי היכי דפליגי בעובד פוכבים שקצר שדהו ואחר כך נתגגיר.

פאה
פרק ה'

שלאחר הקוצרים – העליונים לעניים והתחתונים של בעל הבית.

שלאחר הקוצרים - לאחר שהתחילו לקצור חיישינן שמא הביאו שם הנמלים מן הלקט. הילכך החיטים העליונים שבחורים או שבלים העליונים לעניים, דיש שם מן הלקט, אבל חיטים התחתונים לבעל הבית, דמן הקמה הנה.

ואילו הן עליונים? כל שהן לבנים. ואילו הן תחתונים? הירוקים שנוטים להשחיר, וניפרים שהם ישנים.

רבי מאיר אומר: הכל לעניים, שספק לקט, לקט.

רבי מאיר אומר הכל לעניים - שאי אפשר לגרן בלא ירקון, ושמא אלו הירוקים מן התבואה חדשה שקצרו עכשיו, שיש בה חלק לעניים.

שספק לקט לקט - דכתיב (ויקרא י"ט י) "לעני ולגר תעזוב" - הנח לפניהם משלך. והלכה כרבי מאיר.

גדיש שלא לוקט תחתיו, כל הנוגע בארץ הרי הוא של עניים.

גדיש שלא לוקט תחתיו - מי שאסף והגדיש את העמרים למקום אחד בתוך השדה שעדיין לא לקטו שם העניים את הלקט.

כל הנוגעות בארץ לעניים - דקנסוהו רבנן, לפי שהגדיש על גב הלקט. ואפילו הגדיש חיטים על גבי לקט של שעורים, הוי כל הנוגע מן החיטים בארץ לעניים.

הרות שפיזרה את העמרים, אומדים אותה כמה לקט היא ראויה לעשות ונותן לעניים.

הרות שפיזרה את העמרים - על גבי הלקט.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: נותן לעניים בכדי נפילה.

כדי נפילה - כדי שיעור שרגיל ליפול בשעת קצירה, שהם ארבעה קבין לכור זרע, והכור הוא שלשים סאין.

ומשום דאמר תנא קמא אומדים כמה לקט

פאה
פרק ד'

אלא אם כן הפקיר - לעניים ולעשירים, דהפקר פטור מן המעשר.

ומתניתין רבי מאיר היא, דאמר אין קנזן לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מן המעשר. ואין כן הלכה.

איזהו לקט? הנושר בשעת הקצירה.

הנושר בשעת הקצירה - שבלים הנופלים בשעת הקצירה.

הנה קוצר, קצר מלוא ידו, תלש מלוא קומצו, הפהו קוץ ונפל מיזדו לארץ, הרי הוא של בעל הבית.

הפהו קוץ - כל היכא דנושר מחמת אונס אינו לקט, דכתיב (ויקרא י"ט ט) "ולקט קצירך" - אין לקט אלא מחמת קציר.

תוף היד ותוף המגל, לעניים. אחר היד ואחר המגל, לבעל הבית

תוף היד - א' עושר קאי, כלומר: תוף היד ונשר, תוף המגל ונשר, דהנושר מתוף היד ומתוף המגל לעניים. אבל הנושר מאחר היד מנדנד ידו, ומאחר המגל מכח תנועת המגל, לבעל הבית, דאין זה בדרך קצירה.

ראש היד וראש המגל – רבי ישמעאל אומר לעניים, רבי עקיבא אומר לבעל הבית.

ראש היד - כשידו מלאה ויש שבלים בין ראשי אצבעותיו לפס ידו, הנושר משם, וכן הנושר מראש המגל.

רבי ישמעאל אומר לעניים - דדמי לתוף היד ולתוף המגל.

ורבי עקיבא אומר לבעל הבית - דמדמי ליה לאחר היד ולאחר המגל. והלכה כרבי עקיבא.

חורי הנמלים שבתוף הקמה, הרי הן של בעל הבית.

חורי הנמלים - דרך הנמלים לכנוס תבואה בחוריהן.

שבתוף הקמה - עד שלא התחילו לקצור.

של בעל הבית - שאין לעניים בקמה כלום.

פאה פרק ה'

אמר רבי אליעזר וכי היאך העני הנה מחליף דבר שלא בא ברשותו - רבי אליעזר לדבריהם דרבנן קאמר להו: לדידכו דפלגיתו עלי (לעיל פ"ד מ"ט) בעשיר שלקט פאה לעני - שאני אומר זכה לו ואתון אמריתו דלא זכה לו - היאך העני הנה מחליף דבר שלא בא ברשותו, דהא אין בעל השדה יכול לזכות לו את הלקט לפי דבריכם, ונמצא דלקט זה לא בא ברשותו של עני!

אלא לדבריכם מזכה את העני בכל הגדיש על מנת להחזיר - דמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה - ונמצאת אותה שיבולת שהיא לקט באה לנד העני, ויכול להחליפה באחרת.

ורבנן אמרי: הכא עשו את שאינו זוכה כזוכה, וחשבינן להאי שיבולת של לקט כאילו באה לנדו של עני אף על גב דלא זכה בה, לענן זה שיכול להחליפה באחרת. והלכה כחכמים.

ג אין מגלגלין בטופח - דברי רבי מאיר, וחכמים מתירין מפני שאפשר.

אין מגלגלין בטופח - מין קטנית דק שקורין לו בערבי גילבא"ן. ורמב"ם פירש שהוא מין זרע שקורין לו קורטמ"ן, ודומה לשעורים.

ואומר רבי מאיר שאין מגלגלין זה המין עם שאר מיני זרעים לקצור אותם ביחד, פי הלקט שהיה ראוי ליפול משאר מיני זרעים יפול מזה המין הגרוע, ונמצא מפסיד לעניים.

וחכמים מתירין מפני שאפשר - שיפול לקט משאר זרעים כמו מן הטופח. והלכה כחכמים.

פרוש אחר: אין מעלין מים בגלגל מן הבור להשקות את השדה או להרביצה, עד שיהא משקה טופח עליה בשעה שהעניים באים בשביל הלקט, מפני שהוא מפסיד לעניים.

וחכמים מתירין מפני שאפשר שישומו ההפסד של עניים בזה, ויתן בעל השדה כפי השומא שישומו עליו.

ולרבי מאיר דאמר אין מגלגלין, שמין לבעל הבית הפסדו ונוטל מן העניים.

פאה פרק ה'

ראויה לעשות, קא משמע לן רבן שמעון בן גמליאל אין הדבר צריך אומד, שכבר קצוב ועומד כדי נפילה - בשלשים סאין של זרע רגיל ליפול ממנו בשעת קצירה ארבעה קבין, וכך יתן לעניים.

ב שיבולת שבקציר וראשה מגיע לקמה - אם נקצרה עם הקמה הרי היא של בעל הבית, ואם לאו, הרי היא של עניים.

שיבולת שבקציר - שייר בקצירתו שיבולת אחת שלא קצר, וראש אותה שיבולת מגיע לקמה, אם אותה שיבולת נקצרת עם הקמה הרי היא של בעל הבית, שהקמה מצילתה, דלא קרינן בה (דברים כ"ד יט) "לא תשוב לקחתו".

שיבולת של לקט שנתערבה בגדיש, מעשור שיבולת אחת ונותן לו.

מעשור שיבולת אחת ונותן לו - לפי שחייב ליתן לו דבר מתוקן, כמו שהיתה שיבולת של לקט דפטורה מן המעשרות. ואף על פי שעדיין לא נתמרח, חל שם מעשור עליו, כמו מעשור ראשון שהקדימו בשבלין, שחל עליו שם מעשור אף על פי שעדיין לא נתמרח.

וכיצד הוא עושה? מביא שתי שבלים מגדיש זה שנתערבה בו שיבולת של לקט, ואומר על אחת מהן: "אם זו לקט מוטב, ואם לאו, הרי מעשרותיה קבועים בזו השנית", ונותן לו את הראשונה.

ובירושלמי פריך: וניחוש שמא זאת השניה שקבע עליה המעשרות של לקט היא, וכיין שהיא פטורה מן המעשור אין המעשרות קובעים בה, שאין מפרישין מן הפטור על החיוב! ומשני שלוקח שיבולת שלישית, ואומר: "אם השניה שקבעתי בה המעשרות היא לקט ואינה יכולה להיות מעשור, הרי זו השלישית מעשור על הראשונה".

אמר רבי אליעזר: וכי היאך העני הנה מחליף דבר שלא בא ברשותו! אלא מזכה את העני בכל הגדיש, ומעשור שיבולת אחת ונותן לו.

פאה פרק ה'

ד בעל הבית שהיה עובר ממקום למקום וצריך ליטול לקט שכחה ופאה ומעשר עני, יטול.

וכשיחזור לביתו ישלם – דברי רבי אליעזר, וחכמים אומרים עני היה באותה שעה. עני היה באותה שעה – ופטור מלשלם. והלכה כחכמים.

ו המוכר את שדהו, המוכר מותר והלוקח אסור.

המוכר שדהו – שמכר לו שדה וקמתה. אבל מכר את הקמה בלבד, ושיר השדה לעצמו, שניהם אסורים בלקט שכחה ופאה, שאצל זה אני קורא "שדה", ואצל זה אני קורא "קצירך". המוכר מותר – בלקט שכחה ופאה אם הוא עני.

לא ישכור אדם את הפועלים על מנת שילקט בנו אחריו.

על מנת שילקט בנו אחריו – שעל ידי כן הפועל מנכה לו מן השכירות, ונמצא פורע חובו משל עניים.

מי שאינו מניח את העניים ללקוט, או שהוא מניח את אחד ואחד לא, או שהוא מסייע את אחד מהן, הרי זה גוזל את העניים. על זה נאמר (משלי כ"ב כח) "אל תסג גבול עולים".

אל תסג גבול עולים – כלומר: אל תקרי "עולם", אלא "עולים".

אית דמפרשי אלו עולי מצרים – שלא תשנה האזהרות שבתורה שניתנה ליוצאי מצרים. ואית דמפרשי עולים – אלו בני אדם שירדו מנכסיהם, וקרי להו עולים לשון כבוד, כדרך שקורין לעור "סגי נהור".

ז העומר ששכחוהו פועלים ולא שכחו בעל הבית, שכחו בעל הבית ולא שכחוהו פועלים, עמדו עניים בפניו או שחיפוהו בקש, הרי זה אינו שכחה.

ולא שכחו בעל הבית – כגון דבעל הבית

פאה פרק ה'

ד בעל הבית שהיה עובר ממקום למקום וצריך ליטול לקט שכחה ופאה ומעשר עני, יטול.

וכשיחזור לביתו ישלם – דברי רבי אליעזר, וחכמים אומרים עני היה באותה שעה. עני היה באותה שעה – ופטור מלשלם. והלכה כחכמים.

ה המחליף עם העניים – בשלו פטור, ובשל עניים חייב.

המחליף עם העניים – נותן תבואה או פירות לעני בחילוף מה שליקט.

שלו פטור – מן המעשר – מה שנתן לו העני שהוא של לקט שכחה ופאה.

ושל עניים חייב – מה שנתן בעל הבית לעני מתבואתו, ויחייב לעשר קודם שימתן אותו לעני.

שנים שקיבלו את השדה באריסות – זה נותן לזה חלקו מעשר עני, וזה נותן לזה חלקו מעשר עני.

שנים שקיבלו את השדה – והם עניים.

באריסות – למחצה לשליש ולרביע, והם נעשים כבעל הבית. ובעל הבית עני אסור בלקט של שדהו, דכתיב (ויקרא י"ט ט) "לא תלקט לעני" – אזתרה לעני שלא ילקט חלקו שלו, ויחייב להפריש מעשר עני ולתת אותו לעני אחר. ודוקא פל אחד על חלקו נעשה כבעל הבית, ולא על חלק חבירו. הילכך מותרין ליתן זה לזה מעשר עני.

המקבל שדה לקצור, אסור בלקט שכחה ופאה ומעשר עני.

אמר רבי יהודה: אימתי? בזמן שקבל ממנו למחצה לשליש ולרביע. אבל אם אמר לו: "שליש מה שאתה קוצר שלך", מותר בלקט ובשכחה ובפאה, ואסור במעשר עני.

שקבלה ממנו למחצה – שזכה במחוקר. אבל אם אמר ליה שלישי מה שאתה קוצר, אין לו חלק אלא בתלוש, וחיוב לקט שכחה ופאה הפל על בעל השדה. ואף על פי ששכחת העמרים

פאה פרק ה'

המעמר לגדיש - ורוצה שישארו באותו מקום, ושם ידוש אותם, יש לו שכחה.

ממנו ולגורן אין לו שכחה.

ממנו ולגורן - ואם נמלך עליהם אחר כך, ומוליכם למקום אחר לדוש אותם, אין לו שכחה.

זה הפלל: כל המעמר למקום שהוא גמר מלאכה יש לו שכחה. ממנו ולגורן אין לו שכחה. למקום שאינו גמר מלאכה אין לו שכחה. ממנו ולגורן יש לו שכחה.

פאה פרק ה'

בשדה, דקאי גביה וזכי ביה. אבל בעל הבית בעיר הוי שכחה, אף על גב דלא שכחו בעל הבית.

ה **המעמר לכובעות ולכומסאות, לתררה ולעמרים, אין לו שכחה.**

לכובעות - לעשות מהן כמין כובע בראש, שפך היו רגילין לעשות עטרות של שבלין, ולשום בראש.

לכומסאות - אינם גבוהים ובוֹלטים למעלה ככובעות, אלא נכפפים למטה, שאינו נראה כל כך, כמה דתימא (דברים ל"ב לד) "הלא הוא כמוס עמדי".

ולתררה - קצר מעט ועימר, כדי לגלגל עיסה לעשות תררה קטנה על גבי גחלים.

פרוש אחר: יש שקוצרים התבואה, ומגדישים אותה במקום אחד עד שתתאסף, ואז נושאים אותה למקום שדשים התבואה, ומקום הדישה נקרא גורן.

ומה שמגדישים על גבי קרקע נקרא כובעות, כדמות כובע שמשימין בראש.

ומה שמגדישים בתפירה בארץ נקרא כומסאות, לשון "כמוס עמדי".

ומה שמגדישים בעגולה כדמות אבן הרחיים נקרא תררה, על שם שהתררה עגולה.

ולעמרים - עשה עמרים קטנים, וסופו לעשות משננים ושלישה עומר אחד.

אין לו שכחה - כלומר: מה ששכח בשדה בשעה שמוליך לאחד מן המקומות הללו אינו שכחה, דכתיב (דברים כ"ד יט) "כי תקצור קצירך בשדה, ושכחת עומר בשדה" - מה קציר שאין אחריו קציר, אף עימור שאין אחריו עימור. יצא אלו שיש אחריהן עימור.

ממנו ולגורן יש לו שכחה.

ממנו ולגורן יש לו שכחה - המוליך מאחת מהמקומות הללו לגורן, ושכח עומר באחת מן המקומות הללו, הוי שכחה.

המעמר לגדיש יש לו שכחה.